

Vejledning til opsætning af tipi

Her finder du en udførlig beskrivelse af opsætning af tipi. Afsæt god tid til den første gang, da der er mange erfaringer at gøre sig. At finde det præcise mål til trefoden er det vigtigste, og alt afgørende for tipiens konstellation. Når det rigtige punkt på stængerne er fundet, kan dette markeres på pælene, så de nemt kan findes igen til fremtidige opsætninger.

For at sætte en tipi op, har du brug for følgende materialer:

- Tipi-dug
- X- antal tipi-stænger (afhængig af tipi størrelsen)
- Nåle, pinde
- Pløkker, reb
- Evt. indertelt, samt hertilhørende reb.

Udførlig gennemgåelse og håndtering af stænger, tipi-dug, pinde, pløkker og indertelt:

1. Hvis tipien er helt ny, er det nødvendigt at brede den helt ud, så den kan foldes sammen på det rigtige led til opsætning.
Bred tipien helt ud. Herfter rulles dugen sammen fra døren i begge sider, så de mødes på midterlinien af tipien og danner en rulle med toppen af tipien med bindesnor i den ene ende, samt den nederste ende af tipidugen i den anden. Nu placeres tipistangen som I valgte til løftestang under den sammenrullede dug.
Bind dugen godt fast med snorene i toppen, og sno den et par gange stramt rundt og bind igen.
2. Nu er det tid for trefoden. Vælg 3 stabile stænger, og placer dem hvor I ønsker at tipien skal være. Sørg for at der er minimum 2 meters luft rundt om tipien, når den er færdig opsat.

Målene er følgende:

- 4 m tipi. De to pæle af 3foden 3,35 m - den sidste som er dørstangen 3,55 m
- 5 m tipi. De to pæle af 3foden 4,40 m - den sidste som er dørstangen 4,65 m
- 5,5 m tipi. De to pæle af 3foden 4,95 m - den sidste som er dørstangen 5,25 m
- 6 m tipi. De to pæle af 3foden 5,50 m - den sidste som er dørstangen 5,80 m
- 7 m tipi. De to pæle af 3foden 6,50 m - den sidste som er dørstangen 6,80 m
- 8 m tipi. De to pæle af 3foden 7,50 m - den sidste som er dørstangen 6,85 m
- 9 m tipi. De to pæle af 3foden 8,50 m - den sidste som er dørstangen 7,90 m

Løftestangen hvor selve tipien bindes på, er samme mål som trefoden - dog minus 10 cm.

Find ovenstående mål som passer til størrelsen på tipien. Der er to forskellige mål på pælene til 3foden (se billede 2). Læg nu alle 3 stænger sammen. Den øverste stang er dørstangen, som lægges hen over nr. 1 & 2. Træk den lidt ned (se mål ovenfor), så den bliver længere end de andre.

Bind dem godt sammen med rebet, så bindingspunktet ikke skrider, når de rejses. Den enlige tipi-stang trækkes til højre, så det danner et A. Placer stangen hvor døren ønskes at være. De nederste to stænger adskilles fra de andre ved at blive placeret til venstre, så de danner en trekant. Indianerne har som regel døren mod øst.

3. Grib fat i rebet, og træk langsomt trefoden opad, imens der er nogen der fikserer bunden, så de ikke skrider. Det er en god ide hvis der er en der kan skubbe stængerne op. Sørg for at bevare balancen i stængerne.
Den af de 2 samlede stænger, der er længst ude, flyttes nu tilbage, så de står i en trekant med de afstande (3 x stangens længde i en alm. fodlængde. Er stangen 7 meter skal du måle 21 fodlængder hen til næste stang) Se evt. tegning bagerst i dokumentet.
4. Sæt nu stængerne op en af gangen, og start ved døren. (Se evt. tegning 7 og 8).
Når de 2 første fag er sat, tages rebet, som er tilgængeligt fra jorden, og I går nu rundt og strammer nedefra. 3 runder for at binde stængerne sammen. Hvis det er nødvendigt, kan man gå rundt med rebet undervejs, så de ikke skrider.
Dette gentages efter det sidste fag er opsat.
Husk at gøre plads til løftestangen med tipi-dugen modsat døren, og sørg for at der er 2 stk. pæle tilovers til røg-flapperne. Gerne de korteste.
Når rebet er snoet omkring pælene, kan enden af rebet fæstnes til et kryds i jorden lavet af pløkker midt i tipi-en, eller ude i siden. Evt. imellem indertelt og ydertelt udefra.
5. Nu er det tid til at sætte Tipi-dugen op. Sørg for at dugen er rullet stramt, så den ikke falder sammen når den løftes (se evt. tegning 9). Ellers bliver den u håndterlig og tung.
Når løftestangen er oppe, og sidder det rigtige sted, rulles dugen ud rundt om stængerne, så den kan samles ved dør-hullet.
Dette gøres ved at binde en sløjfe med snorene under røg-flapperne.
Derefter sættes nålene i (se evt. tegning 10). Brug evt. en stige, eller en høj person du kravle op på, hvis det er for højt oppe, til at du kan nå fra jorden. Er der ikke adgang til en stige, kan man lave et af reb som bindes mellem stængerne.
Bemærk at hullerne til nålene har forskellig afstand på begge sider af dugen.
Siden med den bredeste afstand ml. hullerne lægges yderst, så hullerne sammen overlapper hinanden. Nålene stikkes ind fra venstre gennem begge huller, og ud gennem de andre to som en syning. Start oppefra og slut under døren.
6. Døren sættes fast med den 2., 3. eller 4. nål (afhængig af tipiens størrelse), hvorefter de tykke træ-tværpinde monteres i de tværgående løbegange for at afstive døren.
7. Når tipien er lukket rettes pælene til, så dugen bliver helt stram og tipistængerne er jævnt fordelt osv. Gerne så dugen er så spændstig, at man kan tromme på den.
Herefter bankes pløkkerne i hele vejen rundt, så dugen holdes fæstnet til jorden, så stramt som mulig. Tipidugen skal gabe ca 10 - 15 cm fra jorden, hvorimod indertelt skal gå hele vejen ned. Pløkkerne holder dugen bedst, hvis stropperne er snoet et par gange om pløkken, hakket vender udad og de hamres skrå i.

8. Nu sættes de sidste 2 pæle i røg-flapperne, så de peger forud. Disse kan reguleres, så der kan lukkes og åbnes for røgudluftningen i tipien samt lukkes for regn.

Snorene bindes til en eller 2 pæle som slåes i foran tipi-åbningen (se evt. billede 11).

Røgflapstængerne skal være 1,5 m længere end selve tipien. Dvs. f.eks. en 6 m tipi skal have 7,5 m røgflapper. Stængerne skæres til i toppen. Sørg for at der ikke er skarpe kanter, så stangen kan pierce stoffet.

9. Nu er vi nået til inderteltet, som består af tre stykker stof. De bindes på en snor rundt i tipien. Start med at tage et af inderteltstykkerne ud. De er forskellige, og markeret i bunden med numrene 4 - 5 og 6.

Bind nu rebet som hører til inderdugen på pælene i højde som afmålt. Find evt. et pegepunkt på dig selv. Snoren skal bindes ved venstre dørpæl, og snos højre rundt om alle pælene, så snoren går fri fra inderdugen. Altså på pælesiden ind mod midten. Dette er vigtigt, da denne afstand gør, at der kan komme luft ind ml. tipi-dug og inder-telt. Det skaber isolation og skorstensfunktion inde i teltet.

Bind snoren fast i lodret mål 165 cm ved døren, og med en stigning så den er 185 cm bagtil, og falder til 165 cm, når du når rundt til døren igen.

Inderteltet monteres herpå hele vejen rundt med sløjfer. Undgå knuder da de er svære at få op efter noget tid.

Start med stykket markeret med 5 fra foran døren og højre rundt. Derefter tager I stykket, markeret med 6 og lader den overlappe ca. et fag.

Tag til sidst stykket markeret med 4, som også overlapper ved døren, og monter venstre om. Der er enten 1 eller ½ fag tilbage til overlap, når stykke nr. 6 og 4 mødes.

Syningen skal vende ind mod tipi-dugen, og bindesnorene skal være i toppen af stoffet. I bunden fastgøres inderteltet til jorden, ved at plukke dem fast med dertilhørende pløkker, så de falder som et gardin. Dette gøres nemmest udefra, men pas igen på ikke at sætte tipi-dug og indertelt for tæt på hinanden. Der skal gerne være 10-15 cm lufthule.

Den sidste del af inderteltet, som dækker indgangen, pløkkes ikke. Inderteltet bindes her på en måde, så det nemt kan skubbes til side (eller om bag dørtipistængerne, når du skal ud og ind). Det kan være nødvendigt at slå en pløk i om aftenen, når du går til ro, for at få lukket tæt. Ligeledes kan døren fæstnes ned til natten via 2 pløkker udefra.

Bålet: Placer bålet i midten af tipi-en, eller en smule mod åbningen. Vær opmærksom på at bruge træ som er helt tørt, og fintkløvet, da det ellers vil danne meget unødigt røg. Brug træsorter der ikke sprænges, når det brænder, og hold bålet i flammer, når det er tændt. Et ulmende bål, med gløder danner meget røg. Birkebrænde, i små tynde stykker, er særdeles godt til et tipi-bål.

Røgflapper: Sørg for at røgåbningen ikke står åben mod vinden, da røgen da vil slå ind igen. Røgflapperne kan justeres ved at flytte rundt på dem (bagom tipien). Normalt placeres døråbningen mod øst, blandt andet af hensyn til vestenvinden.

Vind: Sørg altid for at tipi-en er pløkket godt fast i blæsevejr, og placer den gerne af sikkerhedsmæssige årsager, hvor der er læ. Sørg for at dugen sidder stramt og godt, så vinden ikke kan få fat i løstsiddende dug og vælte tipien omkuld.

Hvornår tages tipien ned: Der findes forskellige tykkelse af tipidug. Nogle mere vel-egnede til det nordiske klima end andre. Det anbefales, at tage tipien ned, hvis den ikke er i brug, da det forlænger dens levetid meget. En tom tipi, der ikke får varme fra bålet, er nemmere påvirkelig af vejret. Når tipien er ny, leveres den brand- og vand-imprægneret, men det anbefales at genimprægner den efter et par år. Selve bålet, hvis det bruges flittigt, er med til imprægnerer tipien naturligt.

Inderteltet har også bedst af at blive taget ned, hvis tipien ikke er i brug, da det vil blive påvirket af regn, samt fugt fra jorden. Dette er nemt og hurtigt at tage af.

Ligeledes tipi-dugen, da pælene sagtens kan tåle at blive stående til de skal bruges igen. Sørg altid for at din tipi er HELT tør, før den pakkes ned!

Pælenes tykkelse: Dette afhænger af tipiernes størrelse og stoftykkelse. Minimum 8 - 10 cm i bunden. Når stammerne fældes, er det en meget god idé at bevare så meget af toppen som muligt, da en lang og tynd tipi-stang er flot at se på. Den må meget gerne række 25 - 30 cm over dugen. F.eks. en 'fem-meter-tipi', skal bruge ca. 7 m lange stænger. Afbarkning kan gøres med en barkspade. Sørg for at fjerne alt bark og knaster, så pælen bliver jævn, for at undgå at den gnaver hul i tipi-dugen.

Grantyper: Der kan bruges alle granarter, men visse er nemmere at afbarke end andre. Rødgran er meget svært at afbarke.

Normansgran er nemme at afbarke og gøre flotte, uden at skulle skære i dem.

Afbark stammerne kort tid efter de er fællet. Det optimale er i foråret. Hvis stammerne når at tørre, er de sværere at klargøre.

Tørretid: Det anbefales, at de afbarkede pæle tørre 1 - 2 år, men også dette afhænger af tipiernes størrelse, og dermed pælenes tykkelse. Nogle har held med at bruge de afbarkede pæle efter 3 - 4 uger. Dette afhænger både af klima, tykkelse, og tørhedsgrad på træet. Hos Eagleroad har vi erfaring med at pæle, der sættes for tidligt op kan bøje, og dermed miste form og spændstighed mod tipidugen. Disse pæle vil aldrig blive lige igen. Det er ærgerligt, da det er et stort arbejde at afbarke tipi-stænger.

Anvend ikke laminerede pæle eller aluminium-stænger, da de ikke tåler påvirkningen fra åben ild.

Kugler: Nogle tipier kan leveres med kugler til at binde i bunden af tipien ca. 5 cm oppe. Disse monteres ved at binde dem fast med et stykke snor, som pløkkes fast til jorden. Dette er som et alternativ til sløjferne, der som regel er påsyet tipien. Kuglen lægges på stoffet indefra, og bindes på ydersiden af dugen.

Flag og pynt: Mange betragter tipien som et kraftfuldt sted, hvor man går i et med naturen. Ved levering af tipien medfølger en lille stofpose med farvede flag. Disse kan bindes i toppen af stængerne (inden opsætning) med nogle bønner, tanker eller ønsker om, hvorledes du ønsker at stemningen og energien skal i tipien. Dette er også en meget god måde at samles på og aftale, hvordan trivselsreglerne skal være inde i tipien. Disse flag, med alle de gode ønsker, kan nu blive båret med vinden. Mange bruger også andre symboler og pyntegenstande til at udsmykke tipien f.eks. hestehaler, skjold, drømmefangere, skind og meget mere. Husk at binde disse genstande på pælene inden de rejses.

Relevant litteratur: Hvis du er interesseret i autentisk tipi-liv kan bogen 'The indian Teepee' varmt anbefales.

I er altid velkommen til at kontakte Eagleroad for relevant råd og vejledning omkring tipier, indianerliv, foredrag, priser mm.

Mange hilsner
Johanne Eagle Road

Web: www.eagleroad.dk • Mail: eagelroad@eagleroad.dk • Tel.: 4078 8377

